

YLÖJÄRVEN SEURAKUNNAN VAIHEITA

Ylöjärvi lienee saanut nimensä siinä vaiheessa, kun asutus levisi nykyisen taajaman lähellä sijaitsevan Keijärven länsirannalle. Järvi jäi siten asutuksen "yläpuolelle". Joissakin asiakirjoissa puhutaan myös Peräkunnasta, kun tarkoitetaan Ylöjärven aluetta. Perällähän täällä ollaan oltukin, jos katsotaan sijaintia Pirkkalan emäpitäjästä päin. Jo katapauksessa seurakunnan I kirkonkirjan otsake vuodelta 1781 kuului: Ylöjärvi Capels Communion Bok.

Asutusta Ylöjärvellä on ollut ajanlaskun alusta lähtien. Tästä todisteena on löydetty keskustan läheiseltä Mikolan maalta polttokalmisto, hiidenkiukaat Reuharin saaresta Näsijärvestä, sekä nunnatarha Pengonpohjan Koivuniemen tilalta.

Seurakuntien kirkonkirjathan eivät ulotu tunnetusti Isoa vihaa kauemmaksi. Sen edeltävästä ajasta voi saada yhtenäisempää tietoa vanhoista manttaali- ja veroluetteloista.

Vanha hallinnollinen jakohan kulki: hallintopitäjä, neljännekunnat ja kylät. Niinpä Keijärven neljännekunta sisälsi osan Pirkkalan emäseurakuntaa, Neljä kylää Teiskosta ja koko Ylöjärven seurakunnan.

Vuoden 1540 manttaalikirjassa luetellaan seuraavat kylät: Lelax, Siwickala, Kukoila, Teuala, Ilmaris, Mekikylä, Erickilä, Keijerffwj, Ylenjerffui, Kuseniemi, Limoila, Lempiäniemi, Kaihariaala, Kostila, Motala, Pohjankylä.

Vuonna 1540 Ylöjärvellä lienee ollut n. 305 asukasta. Väkiluvun kasvua kuvaa seuraava numerosarja:

vuonna	asukasta
1805	1336
1850	2044
1900	3098
1940	4640
1950	6835

Viime vuosina väkiluku on kasvanut 300-500 vuodessa. Tämänhetkinen väkimäärä on seurakunnassa hieman vajaat 16.000 ja kunnassa reilut 18.000.

Vuoteen 1779 Ylöjärvi käytti kirkkonaan Harjun kappelin kirkkoa. Mainittuna vuonna kuninkaallisen Majesteetin käskykirjeellä, joka oli päivätty 28.7.1779, Ylöjärvi tehtiin omaksi saarnahuonekunnaksi ja kirkon paikaksi valittiin taainen kallio, jonka vieressä oli hiekkainen kangas ja johon oli helppo perustaa hautausmaa.

Kirkko valmistui lopulta kesällä 1781. Heinäkuun 10. päivänä vuonna 1842 salama iski kirkkoon ja hetkessä kirkko oli ilmiliekeissä niin että vain ehtoollisastiat, kirkonarkisto ja kassa-arkku voitiin pelastaa.

Vanhan seurakunnallisen tavan mukaan uudesta kirkonpaikasta riideltiin hartaasti. Vanha paikka sai kuitenkin keltava; olihan hautausmaakin ehtinyt muodostua palaneen raunioiden ympärille.

Uusi kirkko valmistui elokuussa 1850. Kirkossa, joka siis on nykyisinkin käytössä, on tilaa 600 kirkkovieraalle. Kirkon rakentamiseen käytettiin paljon talkootyövoimaa. Kirkossa käynti oli enemmän tai vähemmän valvottua. Mutta valvoivathan tilalliset omaa istumapaikkaansa kirkossa sekä hevosen rengasta kirkon kiviäidassa. Manttaalinmukaisesti toimitettu istumajärjestys aiheutti kitkaa silloin, kun "nousukkaat" uhkasivat vanhojen sukujen paikkoja. Aikakirjat tietävät kertoa, miten vieraan seurakunnan pappia tarvittiin ratkaisemaan istumapaikkakiistoja. Olipa jollakin asiaa aina tuomiokapituliin saakka vaatiessaan oikeutta kuunnella jumalansanaa oikealta paikalta. Toinen puoli asiassa lienee ollut se, että kirkko koettiin aivan toisella tavalla omaksi, kun markkoina kannettu vero ei hämärtänyt kirkkoon kuulumisen tuntoa.

Ylöjärven kappeliseurakunnan irtautumispyrkimykset alkoivat vuonna 1874, kun ylöjärveläiset olivat haluttomia rahoittamaan Pirkkalan emäseurakunnan kirkon ja pappilan rakentamista. Myös palkanmaksua Pirkkalan kirkkoherralle vierokuttiin. Niinpä vihdoinkin toukokuun 1. päivänä toukokuuta vuonna 1899 Ylöjärven seurakunta saavutti itsenäisyyden.

Jalmari Kahilan historiikin perusteella Ylöjärvellä on vallinnut perinteinen kirkollisuus. Papisto on toiminut merkittävänä yhteiskunnallisenakin vaikuttajana, mikä johtuneen varsin ohuesta sivistyneistöstä. Niinpä pappi saattoi toimia paitsi hengellisenä johtajana myös opettajana, asiainhoitajana esivaltaapain, uskottuna miehenä ja jopa lääkinnällisenä asiantuntijana.

Kirkon kalustuksesta mainittakoon ensimmäiset urut, jotka hankittiin vuonna 1886, jolloin niitä varten rakennettiin myös urkuparvi. Urkurahaston pohjana oli porilaisen kauppiaan Thonbergin testamentti.

Alttaritauluksi hankittiin vuonna 1870 Turusta taulu, joka esittää Kristusta ristillä. Sen on maalannut R.V.Ekman.

Ensimmäiset kirkonkellot hankittiin lahjoitusvaroin v. 1843 "provasti Walle-

niuksen ollessa Pirkkalan kirkkoherrana ja E.W.Tamlanderin ensimmäisenä Ylöjärven kappalaisena". Sittenkin 1949 asennettiin kirkontorniin myös Kaukolan siirtoseurakunnan kellot, josta ne siirrettiin Pengonpohjan kyläkirkkoon ja Parkanon seurakuntaan.

Kirkkoa on ajanmittaan korjattu. Suurempi uusiminen tapahtui 1927.

Sankarihaudasta mainittakoon, että viime sodan kaatuneita on kaikkiaan 116. Lisäksi 2 patsasta on pystytetty vapausodassa tai kansalaissodassa kaatuneiden muistolle.

Tällä hetkellä (1992) seurakunnassa on kuusi papinvirkkaa (+ Ylisen keskuslaitoksen pappi), kaksi kanttoria, kolme diakonissaa, lähetyssihteeri, nuorisot, varhaisnuorisot- ja neljä lapsityöohjaajaa sekä päiväkerhon toiminnanohjaaja. Lastenohjaajia on 15 ja äiti-lapsikerhonohjaajia 5. Kaikkiaan palkkalistoilla lieenee n 50 työntekijää.

Toimitiloista mainittakoon kirkon lisäksi Pengonpohjan kyläkirkko, Siivikkalan seurakuntatalo, Vuorentaustan toimitali ja muutamia kerhohuoneistoja. Seurakunnan leirikeskus sijaitsee Lempiäniemessä.

Tiedot poimittu J Kahilan historiikista Ylöjärven seurakunta 1850-1950 ja liisäTTY joitakin tilastoja.